

"व्यवसायीक कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार । बालमैत्री देवचुली, बस्न योग्य शहर ॥"

देवचुली नगरपालिकाको बालमैत्री स्थानीय शासन

घोषणा पश्चातको रणनीतिक योजना एवं
बालबालिकाको लागि आवधिक लगानी योजना
आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म

देवचुली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

प्रगतिनगर, नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)

गण्डकी प्रदेश, नेपाल

संस्करण : प्रथम, २०७५ भाद्र

सम्पादन सल्लाहकार :

पूर्ण कुमार श्रेष्ठ, नगर प्रमुख, देवचुली नगरपालिका
पार्वता तिवारी, नगर उपप्रमुख, देवचुलीनगरपालिका
मान बहादुर खड्का, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, देवचुली नगरपालिका

वडा अध्यक्ष/कार्यपालिका सदस्य ज्यूहरू

खिमानन्द भूपाल, बालमैत्री परामर्शदाता, देवचुली न.पा.
नारायण प्रसाद पौडेल, बालमैत्री परामर्शदाता, देवचुली न.पा.

लेखन तथा सम्पादन :

शर्मिला पौडेल, बालमैत्री स्थानीय शासन परामर्शदाता
मोतीप्रसाद रिजाल, शिक्षा शाखा प्रमुख, देवचुली नगरपालिका
शिव प्रसाद पराजुली, स्वास्थ्य शाखा संयोजक, देवचुली नगरपालिका
धुव आचार्य, सामाजिक विकास शाखा, देवचुली नगरपालिका

लेखन सहयोग :

विद्या पौडेल, बालमैत्री सहजकर्ता, देवचुली नगरपालिका
बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समिति, नगर बाल संरक्षण समिति, बाल संजाल लगायत ।

सर्वाधिकार : देवचुली नगरपालिका

देवचुली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बर्दघाट सुस्ता पूर्व, नवलपरासी

मेरो प्रतिबद्धता

देवचुली नगरपालिकाले बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति एवं कार्यान्वयन कार्यविधि २०६८ बमोजिम आ.व. २०७०/०७१ देखि नै बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गरी बालमैत्री नगर घोषणाका लागि विभिन्न क्रियाकलापहरू गर्दै आइरहेको छ। रणनीतिमा उल्लेखित सूचक बमोजिमका नतिजा प्राप्तीका लागि योजनावद्ध रूपमा कार्य गर्दै संघीय संरचनापछि थपिएका वडाहरू समेत सङ्गै नगरपालिका नै बालमैत्री घोषणाको अन्तिम चरणमा आइपुगेको छ। सामाजिक आर्थिक विकास र समाज र राष्ट्रको समृद्धिको लागि वर्तमानमा बालबालिकामा लगानी गर्नु जरुरी छ।

कुनै पनि स्थानीय तहलाई बालमैत्री घोषणा गर्नु आफैमा पूर्ण होइन। घोषणा पश्चातको निरन्तरतालाई ध्यानमा राख्न नसकिएमा घोषणा गर्नुको औचित्य नरहन सक्छ। बालमैत्री स्थानीय शासनलाई निरन्तर टिकाइराख्न र गुस्तरीय बालमैत्री वातावरण तयार गर्न रणनीतिक योजनाको विशेष आवश्यकता महशुस गरी यो योजना तयार गरिएको छ। यो योजनामा समावेश भएका कार्यक्रम र क्रियाकलापहरू आ.व. २०७५/०७६ देखि लागू गरिने छ।

योजना कार्यान्वयनका लागि स्थानीय प्रहरी कार्यालयहरू, वडा कार्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, बालमैत्री नगर र वडा समिति, बाल संरक्षण समिति, बालक्लब तथा संजाल, वडा स्तरमा सबै बालमैत्री समितिहरू, बालसंरक्षण समितिहरू, अन्य गैर सरकारी क्षेत्रका संघ संस्थाहरू लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूले निरन्तर सहयोग गर्नुहुनेछ, भन्ने अपेक्षा सहित बालअधिकार सुनिश्चितता र बालमैत्री स्थानीय शासनको दिगोपनाका लागि आगामी ५ वर्षसम्म बालमैत्री नगर घोषणा पश्चातको रणनीतिक योजना बमोजिम कार्य गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु।

नगर प्रमुख
पूर्ण कुमार श्रेष्ठ

देवचुली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बर्दघाट सुस्ता पूर्व, नवलपरासी

बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बाल सहभागिताजस्ता बाल अधिकारका सवालहरुलाई स्थानीय तहको नीति, संरचना, प्रणाली र कार्य प्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धति नै बालमैत्री स्थानीय शासन हो ।

सामाजिक तथा आर्थिक विकास सहित समृद्ध समाज निर्माणका लागि वर्तमानमा बालबालिकामा लगानी गर्नु आवश्यक भएको र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा समेत वडा र नगरलाई बालमैत्री गरिउने कर्तव्य स्थानीय तहको भएको उल्लेख गरिएको हुँदा देवचुली नगरपालिकालाई वि.सं.२०७५ भाद्र २९ गते बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गरेका छौं । प्रतिवद्धता अनुसारको कार्य गर्न र वडा तथा नगरलाई बालमैत्री गराउदै घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि र गुणस्तरीय बालमैत्री वातावरण निर्माणका लागि योजनावद्ध ढङ्गले कार्य गर्नुपर्ने हुन्छ । सोही आवश्यकताको महसुस गरी देवचुली नगरपालिकाले बालमैत्री घोषणा पश्चातको दिगोपना रणनीतिक योजना र बालबालिकाको आवधिक लगानी योजना तयार गरेको छ । यस योजनामा बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास, बाल सहभागिता, संस्थागत सूचकहरु साथै बालमैत्री वडा र नगर घोषणाको लागि गर्नुपर्ने क्रियाकलापहरु समेटिएका छन् ।

यस योजनाले बालमैत्री घोषणा र दिगोपनाको लागि मार्गदर्शन गर्ने कुरामा म विश्वस्त छु । तोकिएको समयमा बालमैत्री वडा र नगर घोषणाका लागि बालबालिकाको आवधिक लगानी योजना कार्यान्वयनलाई प्राथमिकतामा राखी कार्य गर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गर्दछु । अन्त्यमा, बालबालिकाको लगानी योजना तयारीको लागि सहयोग गर्नुहुने सबैप्रति धन्यावाद ज्ञापन गर्दै यसको सफल कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुबाट सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

नगर उप-प्रमुख
पार्वता तिवारी

विषय सूची

क्र.स.	शीर्षक	पेज नं.
परिच्छेद १	परिचय	१
१.१	देवचुली नगरपालिकाको परिचय	१
१.२	रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया	१
१.३	रणनीतिक योजना तर्जुमाको औचित्य	२
परिच्छेद २	स्थिती विश्लेषण	३
२.१	नगरपालिकाको अवस्था विश्लेषण	३
२.२	सूचकहरूको हालको अवस्था	४
२.३	हाल कार्यरत साभेदार र सहयोगी संस्थाहरू	६
परिच्छेद ३	रणनीतिक योजना	८
३.१	पृष्ठभूमी	८
३.२	रणनीतिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरू	८
३.३	बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सवाल र सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरू	८
३.४	बजेट विश्लेषण	१०
परिच्छेद ४	बालमैत्री घोषणाको निरन्तरताको लागि प्रमुख/साभेदार संस्थाहरूको भुमिका	२०
परिच्छेद ५	अनुगमन, समिक्षा, मूल्यांकन, प्रतिवेदनको व्यवस्था	२२
५.१	अनुगमन	२६
५.२	समिक्षा	२६
५.३	मूल्यांकन	२६
५.४	प्रतिवेदन	२६
परिच्छेद ६	बालबालिकाको लागि तीन वर्षिय लगानी योजना	२७

अनुसूची १: रणनीतिक योजनाको अनुगमनमा प्रयोग हुनेफारम

परिच्छेद १ - परिचय

१.१ देवचुली नगरपालिकाको परिचय

देवचुली नगर प्रशिद्ध पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक देवचुली डाँडाको फेदी र पवित्र नारायणी नदी किनारको हरियाली आगनीमा अवस्थित प्राकृतिक सुन्दरता र साँस्कृतिक विविधताले भरिपूर्ण छ । ११२.७२ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको १७ वडा, ९७३८ घरधुरी तथा ५०७६३ जनसंख्या रहेको यस नगरपालिका नवलपरासी (वर्दघाट सुस्ता पूर्व) जिल्लाको नवलपुर क्षेत्रको मध्यभागमा रहेको छ । अधिकांश भूमि समथर रहेको यो नगरपालिकामा केही पहाडी क्षेत्र समेत रहेको छ । जिल्लाको पहाडी क्षेत्र हुँदै प्रदेश राजधानी पोखरा जाने मुख्य प्रवेशद्वार यसै नगरपालिकामा पर्दछ । पूर्वमा गैँडाकोट नगरपालिका, पश्चिममा कावासोती नगरपालिका र हुप्सेकोट गाँउपालिका, उत्तरमा बुलिङ्टार गाउँपालिका र दक्षिणमा नारायणी नदीको सिमाना भित्र रहेको छ । देवचुली नगरपालिका साविकका दिव्यपुरी, देवचुली र प्रगतिनगर गा.वि.स. समावेश गरी नेपाल सरकार मन्त्री परिषद्को मिति २०७१/०१/२५ को निर्णयबाट गठन भएकोमा मिति २०७३/११/२७ को निर्णयानुसार साविक रजहर गा.वि.स. समेत समावेश गरी नगर क्षेत्र विस्तार भएको हो ।

नगरपालिकामा रहेको ५०७६३ जनसंख्या मध्ये महिला २४८९८ र पुरुष २५८६५ जना छन् । १८ वर्ष भन्दा कम उमेरका बालबालिका संख्या १७१५३ रहेको छ । जसमध्ये बालक ९३०३ र बालिका ८१२० जना छन्, जुन कुल जनसंख्याको ३३.७९ प्रतिशत हुन आउछ ।

देवचुली नगरपालिका पूर्ण खोप, पूर्ण साक्षर नगर घोषणा भइसकेको छ भने यस नगरपालिकाको हालको १०-१५ नं वडाहरु कायम भएको साविक प्रगतिनगर गा.वि.स. २०७० साल पौष ९ गते नेपालकै पहिलो बालमैत्री गा.वि.स. घोषणा भएको हो । नेपालकै पहिलो बालक्लब (जागृति बालक्लब, प्रगतिनगर) यसै क्षेत्रमा रहेको छ । बालबालिकाको क्षेत्रमा ऐतिहासिक विरासत कायम राख्न सफल देवचुली नगरपालिकाको साविक प्रगतिनगर गा.वि.स. नेपालकै पहिलो खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र समेत घोषणा भएको थियो । स्थानीय तहको पुर्नसंरचनापछि थप भएका वडाहरु बालमैत्री वडा घोषणाको अन्तिम चरणमा रहेको यो नगरपालिका संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल, गण्डकी प्रदेशको पहिलो बालमैत्री नगर घोषणाको तयारीमा रहेको छ ।

१.२. रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

देवचुली नगरपालिकाको वडा नं. १० देखि १५ सम्म साविक प्रगतिनगर गा.वि.स.को रूपमा र हँदा मिति वि.सं.२०७० पौष ९ गते नेपालको पहिलो बालमैत्री गा.वि.स. घोषणा भएको थियो । स्थानीय तहको पुर्नसंरचनापछि नगरका सबै वडालाइ बालमैत्री बनाई बालमैत्री नगरको पहिचान कायम राख्न बालअधिकार पूर्ण रूपमा सुनिश्चित गर्न बालबालिकाको क्षेत्रमा लगानी सहित विविध गतिविधि संचालन भइरहेको छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति एवं कार्यान्वयन कार्यविधि २०६८ मा तोकिएको न्यूनतम

३९ ओटा र नगरद्वारा थप गरिएका ३ गरी ४२ ओटा सूचकहरूलाई मूल आधार मानि न्यूनतम ४२ वटा सूचक प्राप्त गरिसकेको छ । बालमैत्री घोषणा पश्चात यसको दिगोपना र निरन्तरताका लागि रणनीतिक योजना तयारी गर्दा विशेष रूपमा निम्न प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ :

- नगर कार्यपालिकाका सदस्य, बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समिति, बाल संरक्षण समिति, राजनीतिक दल, बालबालिका, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, सामुदायिक संस्था एवं अन्य मुख्य सरोकारवालाहरूसंग अर्न्तक्रिया गोष्ठी सम्पन्न गरिएको ।
- नगर र वडा स्थित सरोकारवालाहरूसंग अर्न्तक्रिया, सुभावा र पृष्ठपोषण समावेश गरिएको ।

१.३. रणनीतिक योजना तर्जुमाको औचित्य

शासकीय प्रणाली र सेवा प्रवाहका सम्बन्धमा बालबालिकाका सवालहरू सम्बोधन हुन आवश्यक ठानी देवचुली नगरपालिकाले विगत देखि नै बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै आइरहेको छ । सोही कार्यहरूको परिणामस्वरूप स्थानीय तहको पुर्नसंरचना पछि समेत हाल सिङ्गे देवचुली नगरपालिका बालमैत्री नगर घोषणाको अन्तिम चरणमा आइसकेको छ ।

कुनै पनि स्थानीय तहलाई बालमैत्री घोषणा गर्नु आफैमा पूर्ण होइन । घोषणा पश्चातको दिगोपना र निरन्तरतालाई ध्यानमा राख्न नसकिएमा घोषणा गर्नुको औचित्य नरहन सक्छ । त्यसकारण बालमैत्री स्थानीय शासनलाई निरन्तर टिकाइराख्न रणनीतिक योजनाको विशेष आवश्यकता महशुस गरी यो योजना तयार गरिएको छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि, २०७० मा बाल बचाउ र बालसंरक्षण अन्तर्गत र अन्य केही सूचकहरूमा ८० प्रतिशत नतिजा प्राप्ती गरी घोषणा गर्न सकिने प्रावधान भएता पनि त्यसले पूर्णता नपाउने देखिन्छ । तसर्थ **बाल बचाउको** पूर्ण स्तनपान, गर्भवती र सुत्केरी जाँच, स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी, टिटानस खोप, आइरन चक्की, हात धुने बानी , त्यसैगरी **बाल संरक्षणका** बालविवाह, बालश्रम, घरेलु हिंसा, बाल संरक्षण प्रणाली, **बाल विकास** अन्तर्गत बालविकास केन्द्रमा भर्ना र बालमैत्री शिक्षण सिकाइ, आधारभूत शिक्षा, छात्रामैत्री शौचालय, **बाल सहभागिता** अन्तर्गत निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता, बालक्लबको क्षमता विकास एवं सक्रियता र **संस्थागत सूचक** अन्तर्गत विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्रियाशिलता, बालमैत्री आचारसंहिता निरन्तर व्यवहारमा लागू गर्ने लगायतका सूचकहरूमा ८० प्रतिशत नतिजा प्राप्त गर्दा बालमैत्री वडातथा नगर घोषणा गर्न सकिने भएपनि उक्त सूचकहरूमा उल्लेखनीय सुधार र निरन्तरताका साथ सत प्रतिशत लक्ष्य प्राप्तीका लागि यो रणनीतिक योजनाको औचित्य हुन्छ । साथै सत प्रतिशत नतिजा प्राप्त भएका सूचकहरूमा सोही नतिजाको निरन्तरताको लागि समेत यो रणनीतिक योजनाको औचित्य रहेको छ । बालबालिकाको अधिकार सुनिश्चित गर्दै उनीहरूलाई आवश्यक सेवा र गुणस्तरमा सुधार गरी वर्तमानको साभेदारको रूपमा स्थापित गर्दै भविश्यमा सक्षम नागरिक बनाउनका लागि यो रणनीतिक योजनाको औचित्य रहेको छ ।

परिच्छेद २ - स्थिति विश्लेषण

२.१ देवचुली नगरपालिकाको अवस्था विश्लेषण

सबल पक्ष र अवसरहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● साविक प्रगतिनगर गा.वि.स.ले नेपालको पहिलो बालमैत्री गा.वि.स.को रूपमा पहिचान स्थापित गरेको । ● नगरपालिकाकाजनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल र प्रमुख सरोकारवालाहरु नगर र वडाको समृद्धि र विकासका लागि एकजुट हुने गरेको । ● नगरपालिका खुल्ला दिसबा मुक्त घोषणा भएको । ● पूर्ण खोपर पूर्ण साक्षर नगरपालिका घोषणा भएको । ● शैक्षिक संस्थाको उचित पहुँच रहेको । ● विगत केही वर्षदेखि मातृ तथा शिशु मृत्युको घटना नघटेको । ● बालमैत्री स्थानीय शासनको सवालमा समुदाय सचेत भएको । ● बालक्लब, संजाल सक्रिय भएको र बालबालिकाको क्षमता विकास भएको । ● बाल संरक्षण नीति तथा कार्ययोजना तयार भई कार्यान्वयन भएको । ● बालमैत्री घोषणा पश्चातको दिगोपनका लागि आवधिक, वार्षिक लगा(नी योजना र रणनीतिक योजना निर्माण भएको ।
कमजोर पक्ष एवं चुनौतीहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● मागको आधारमा स्रोत साधनको उपलब्धतामा कमी ● आवश्यक पूर्ण जनचेतनाको अभाव ● बालमैत्री शाखा तथा कार्यालयको उचित व्यवस्थापन । ● बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको रूपमा विकास गर्ने चुनौतीब । ● गर्भवती जाँच नियमित हुने गरे पनि ३ पटक सुत्केरी र नियमित नवशिशु जाँचमा चुनौती देखिएको । ● बालबालिकालाईविद्यालयमा नियमिततामा चुनौती । ● बालबालिकाहरु लागूपदार्थ दुर्व्यसनीमा संलग्न हुने केही घटना देखिएको । ● घरपरिवार, विद्यालय तथा समुदायमा बालमैत्री व्यवहार कार्यान्वयनमा चुनौती । ● सहारा विहिन बालबालिका पुर्नस्थापना केन्द्र नरहेको ।

२.२ सूचकहरूको हालको अवस्था

देवचुली नगरपालिकाको बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूको हालको अवस्था यस प्रकार रहेको छ :

क्र.सं.	सूचक	२०७५
क	बाल बचाउँ	
१	६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्यरूपमा पूर्ण स्तनपान गराएको	८३.६१
२	एक वर्षभित्रका बालबालिकाले पूर्णरूपमा खोप पाएको	१००
३	छ महिनादेखि पाँच वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाइएको	१००
४	गर्भवती आमाको दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराइएको	८९.८
५	गर्भवती महिलाहरूले कम्तिमा प्रसूति पूर्व चारपटक र प्रसूति पश्चात आमा र नवज(त शिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको	९०.५३ ८३.७
६	गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएको	१००
७	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरूले आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएको	८९.८
८	एच्आईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकालाई ARV Prophylaxis दिइएको	०
९	सबै घरधुरीमा खानेपानीको सुविधा भएको	१००
१०	सावुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको	९७.५९
ख	बाल संरक्षण	
१	५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको	१००
२	बाल विवाहको संख्यामा कमी आएको	९७.६
३	निकृष्ट प्रकारको बालश्रम दर घटेको	१०२ बाट २० जना
४	घरपरिवार र समुदायबाट बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा कम गर्ने कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको	१००
५	बाल संरक्षण सम्बन्धी समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणालीलाई संचालनमा ल्याएको	१००
ग	बाल विकास	
१	४ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरू प्रारम्भिक बाल विकास कक्षामा भर्ना भएका	१००
२	कक्षा १ को लागि विद्यालय जाने उमेर समूहका शतप्रतिशत बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ना भएका	१००
३	५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म) पाएका	९९.५
४	औपचारिक शिक्षाबाट बंचित बालबालिकाको लागि अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्ने व्यवस्था भएको	१००
५	प्रत्येक विद्यालयमा छात्र छात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भएको	१००

क्र.सं.	सूचक	२०७५
६	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त कृयाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन भएको	१००
घ	बाल सहभागिता	
१	स्थानीय निकायको निर्णय प्रक्रियामा १२ देखि १८ वर्षसम्मका बालबालिकाहरूको संस्थागत सहभागिताको संयन्त्र विकास गरी सहभागी गराएको	१००
२	स्थानीय निकायले संचालन गर्ने योजनामा बालबालिकाको आवाज समेटिएको	१००
३	स्थानीय विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लवको प्रतिनिधित्व गराउने संरचना निर्माण भएको	५५.४५
४	स्थानीय स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लवको प्रतिनिधित्व भएको	१००
५	प्रत्येक वडामा बाल समूह गठन भै क्रियाशील रहेको	१००
६	जिल्ला, नगर तथा गाउँ तहमा बाल संजाल गठन भएको	१००
ङ	संस्थागत विकास	
१	स्थानीय निकायको परिषद् बैठक नियमित रूपमा संचालन भएको	१००
२	स्थानीय निकायहरूले आफ्नो लागि बालमैत्री व्यवहार, आचारसंहिता, विनियम, निदेशिका तथा कार्यविधिहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको	१००
३	स्थानीय निकायमा बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन समिति गठन भएको	१००
४	स्थानीय विद्यालयहरूमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति क्रियाशील रहेको	९५.४५
५	स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति क्रियाशील रहेको	१००
६	स्थानीयस्तरमा बाल विकास केन्द्र, बाल कक्षा तथा पूर्व प्राथमिक कक्षाहरू संचालन भएको	१००
७	स्थानीयस्तरमा बाल क्लवहरूको सक्रियता रहेको	१००
८	स्थानीयस्तरमा प्यारालिगल कमिटी जस्ता महिला समूहहरूको सक्रियता रहेको र यस्ता कमिटीहरू बाल अधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनमा क्रियाशील रहेको	१००
९	स्थानीयस्तरमा बाल संजाल विकास भएको र जिल्लास्तरसम्म उनीहरूको प्रतिनिधित्व भएको	१००
१०	बालबालिकाका लागि स्थानीय विकास योजना र लगानी योजना तर्जुमा भै कार्यान्वयन भएको	१००
११	जिल्ला, नगर तथा गाउँ विकास योजनामा बालबालिकासँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम समेटी एकीकृत नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन भएको	१००
१२	बालबालिका सम्बन्धी स्थितिपत्र तयारी, प्रकाशन र अद्यावधिक भएको	१००
च)	न.पा.द्वारा थप गरिएको सूचक	
१	सबै घरघुरीमा आयोडिन युक्त नुनको प्रयोग भएको हुनेछ ।	१००
२	प्रत्येक विद्यालयमा अपाङ्गमैत्री च्यामको व्यवस्था भएको हुनेछ ।	८०
३	खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषणा भएको हुनेछ ।	१००
४.	विद्यालयमा दण्डरहीत शिक्षण पद्धतीको विकास भएको हुनेछ ।	८०

२.३ देवचुली नगरपालिकामा बालबालिकाको क्षेत्रमा प्रत्यक्ष रूपमा कार्य गर्ने साभेदार/सहयोगी संस्थाहरू
नगरलाई बालमैत्री घोषणा र यसको निरन्तरताको लागि केवल नगर र वडा कार्यालयको प्रयासबाट मात्र सम्भव नहुने हुँदा नगरपालिका, विभिन्न संघसंस्था र साभेदार निकायहरूको सहयोग आवश्यकता पर्दछ । बालमैत्री घोषणाका लागि सहयोग गर्ने नगरपालिका, संस्थाको नाम र मुख्य कामहरू यस प्रकार रहेका छन् :

कार्यालय/संस्थाको नाम	बालबालिकाको क्षेत्रमा गर्ने मुख्य मुख्य काम
जिल्ला समन्वय समिति नवलपरासी (व.सु.पू.)	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरको क्षमता विकास र बालमैत्री स्थानीय शासनको नियमित अनुगमन गर्ने ।
नगरपालिका र वडा कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> ● केन्द्र र प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरू आ-आफ्नो क्षेत्रको सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी वा नगरी लागू गर्ने, ● आफ्नो क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने, ● बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने, ● बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि स्थानीयस्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने, ● बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि बजेट विनियोजन गर्ने, ● बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति बनाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समावेश गर्ने, ● बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने, ● बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू अन्य संघसंस्था समेत समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने, ● बाल क्लव/समुह तथा संजालहरूको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने, ● बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने, ● आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने, ● गर्भवती महिला एवं बालबालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी सेबालाई बालमैत्री गराउने ● बालबालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने ● बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई बालमैत्री बनाउने, ● विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलब्ध गराउने योजना कार्यान्वयन गर्ने, ● बालबालिकाको शारीरिक विकासको लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने, ● बाल क्लव/समुह तथा संजालहरूलाई सूचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने, ● वडालाई बालमैत्री घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।

स्वास्थ्य संस्थाहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● बाल बचाउ अन्तर्गतका सूचकको पूर्णताका लागि गर्भवती जाँच, सुनौला १००० दिन एवं सुरक्षित मातृत्वको कार्यक्रम संचालन, पूर्ण खोप, भिटामिन ए, सरसफाइ अभियान लगायतका कार्य गर्ने । ● पूर्ण खोप सुनिश्चितता गर्ने ।
शैक्षिक संस्था	<ul style="list-style-type: none"> ● विद्यालयमा पूर्ण रुपमा बालमैत्री व्यवहार र वातावरण कार्यान्वयन गर्ने । ● विद्यालय उमेरका सम्पूर्ण बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना, नियमितता र गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान लगायतका कार्य गर्ने ।
गै.स.स. तथा अन्य संघसंस्थाहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम आयोजना गर्ने । ● बालमैत्री प्रचार प्रसार गर्ने । ● विद्यालय सरसफाइको लागि सहयोग गर्ने ● विद्यालयको बाल विकास केन्द्र एवं अन्य कक्षालाई बालमैत्री गरानका लागि आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोग गर्ने । ● विद्यालय भर्ना अभियान, बालक्लबको क्षमता विकास, बालअधिकार र बालमैत्री सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम लगायत सञ्चालन गर्ने ।

परिच्छेद ३ - रणनीतिक योजना

३.१ पृष्ठभूमि

बालमैत्री स्थानीय शासन बाल अधिकार सम्बन्धी समग्र पक्ष (बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता) को प्रवर्द्धन गरी नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहमा सुशासन अभिवृद्धि गर्न ल्याइएको अवधारणा हो । नेपालको संविधान मा भएको बाल अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०४८, बाल अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि (CRC), १९८९, नेपालको चौधौँ आवधिक योजना (२०७३/७४-२०७५/०७६) लगायत अन्य कानून, नीति तथा कार्यक्रमहरुले समेत बाल अधिकारको समग्र पक्षलाई सम्बोधन गरेको छ । स्थानीय सरकारको रूपमा रहेका नगरपालिका र गाउँपालिका जनताको नजिकमा रहेर सेवा प्रवाह गर्ने निकायको रूपमा स्थापित भैसकेका छन् । यस सन्दर्भमा बालअधिकारको विषयलाई स्थानीय तहको समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा आत्मसात गर्दै कार्यान्वयनमा लैजान उपयुक्त देखिन्छ । देवचुली नगरपालिकाले पनि सोही कार्यलाई आत्मसाथ गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन र समग्र बालअधिकारको विषयलाई समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा अर्न्तभूत गर्ने प्रतिवद्धता गरेको छ ।

जोखिममा रहेका बालबालिकाको संरक्षणमा जोड दिदै सबै सरकोरवालाहरुको सहभागिता सहितको बाल सहभागिताको माध्यमबाट बालबालिकाको अधिकार संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न योजनावद्ध कार्यक्रमहरु संचालन गरी सिङ्गे देवचुली नगरपालिकालाई वि.सं.२०७५ भाद्र २९ सम्ममा बालमैत्रीनगर घोषणा गरी घोषणा पश्चात यसको निरन्तरता र दिगोपनाको सुनिश्चित गर्नको लागि यो बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चातको रणनीतिक योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

३.२ रणनीतिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरु

३.२.१. लक्ष्य

बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धनबाट बाल अधिकार कार्यान्वयन भै बालबालिकाको लागि आवश्यक सेवाको उपलब्धता र गुणस्तरमा उल्लेखनीय सुधार भएको हुनेछ । देवचुली नगरपालिका बालमैत्री नगरको रूपमा निरन्तर कायम रहनेछ ।

३.२.२ उद्देश्य

- बालमैत्री नगर घोषणा पश्चात पनि प्राप्त उपलब्धीहरु कायम राख्ने र थप गुणस्तरीय बालमैत्री वातावरण बनाउने ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनका सबै सूचकहरु सत प्रतिशत हाँसिल गर्ने ।
- बालबालिकालाई प्रदान गरिने सेवा र अधिकारको क्षेत्रमा गुणस्तरमा सुधार गर्ने र बालबालिकाको क्षेत्रमा उचित लगानी गर्ने ।

३.२.३ रणनीति

- बालमैत्री नगरघोषणा पछि पनि बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तर विकास र विस्तार गर्ने ।
- बालबालिकाको क्षेत्रमा कम्तिमा १५ प्रतिशत बजेट व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने ।

- स्वस्थ बालबालिका र मातृ शिशु स्वास्थ्यका लागि गर्भावस्था देखिनै सुनौला हजार दिन, पोषण सचेतना, सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- बालबालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने
- बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई बालमैत्री बनाउने,
- विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलब्ध गराउने,
- समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली एवं संस्थाहरूलाई दिगोपनको प्रक्रियामा आवद्ध गर्ने
- बालबालिकासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने संरचनाहरूमा बाल प्रतिनिधित्वको संस्थागत व्यवस्था मिलाउने ।
- नगर, वडा, विद्यालय, बालबालिका, घरपरिवार र समुदाय लगायत सबै सरोकारवाला कार्यालय तथा संघ संस्थाहरूले बालमैत्री आचारसंहिताको पूर्ण पालना गर्ने गराउने ।
- उचित किसिमबाट बालबालिकाको शारीरिक, बौद्धिक तथा संवेगात्मक विकासमा लगानी गर्ने ।
- बाल क्लवहरू सूचीकृत गर्ने, संजाल निर्माण गर्ने र उनीहरूको क्षमता विकासमा प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय तहमा अनौपचारिक संयन्त्र निर्माण गरी बालबालिका सम्बन्धी सवालहरूलाई प्रकाशमा ल्याउने ।
- स्थानीयस्तरमा भएका स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जिल्ला/नगर/वडास्तरीय बाल संजाल, खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति, सामुदायिक बन, टोल सुधार संस्था, सामुदायिक संघ संस्था, आमा समूहहरू, युवा क्लब जस्ता लगायतका साभेदार निकायहरूको बीचमा सामन्जस्य कायम गरी सूचकहरूको निरन्तरताको लागि संस्थागत र प्रणालीगत विकास गर्ने ।
- हरेक ५ वर्षमा नगर बाल प्रोफाइल अद्यावधिक गरी सो अनुरूप बालबालिकाका लागि योजना तर्जुमा गर्ने ।
- हरेक २/२ वर्षमा नगर बाल स्थिति पत्र प्रकाशन र अद्यावधि बगरिने ।
- सबै सरोकारवालाहरूलाई बालअधिकारको विषय पहिलो प्राथमिकतामा राख्न पहल गर्ने ।
- सरोकारवालहरूलाई निरन्तर क्रियाशिल रहीप्रतिबद्धता अनुसार के कति कार्य भयो निरन्तर स्वमुल्यांकन गर्न लगाउने ।
- बाल संरक्षण समितिलाई निरन्तर क्रियाशिल बनाउने ।
- बालहिंसा , बालबालिका माथि गाली एवं शोषण नगर्ने , विद्यालय एवं घरपरिवारमा पनि बालबालिकालाई कुनै पनि दुर्व्यवहार वा शोषण नगर्ने, बरु सकारात्मकव्यवहार उल्लेखनिय रूपमा गर्ने वातावरण श्रृजना गर्ने ।
- हरेक ५ वर्षमा बालमैत्री वडा घोषणा पछिको रणनीतिक योजनालाई अद्यावधिक गरी सो अनुरूप हरेक संस्थाका वार्षिक योजनाबाट सो को सम्बोधन र कार्यन्वयन गर्ने ।
- सरोकारवालाहरूको १-१ वर्षमा भेला गरी बालमैत्री व्यवहारको अवस्था र बाँकी कार्य गर्न समिक्षा र प्रतिबद्धता गराउने ।

- नियमित अनुगमन नगरपालिका, जि.स.स.एवं अन्य तालुक निकायबाटगराउने व्यवस्था मिलाउने ।
- आर्थिक श्रोतको थप खोजी एवं जनशक्तिको विकास गर्ने, सरकारबाट थप अनुदान लिने , आन्तरिक आय बढाई बालमैत्री सम्बन्धी गुणात्मक सूचकमुखि कार्य गरि बालमैत्री वडा र नगरको साख निरन्तर जोगाई राख्न क्रियाशिल रहने ।

३.३ बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सवाल र सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरू

देवचुली नगरपालिकाका सबै वडा र सिङ्गे नगरमा नै बालमैत्री स्थानीय शासन लागू गरिएको मा वि.सं.२०७५ भाद्र २९ सम्ममा बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने तयारी भइरहको छ । बालमैत्री घोषणाको अन्तिम चरणमा आएको हुँदा नगरलाई बालमैत्री घोषणा गरेपश्चात बाल अधिकारका सबै क्षेत्र र बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूको निरन्तरता र दिगोपनाका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ । तल उल्लेखित क्रियाकलापहरू देवचुली नगरपालिकालेउपलब्ध गराउने स्रोत र वडाको आफ्नो स्रोत तथा साभेदार संघ संस्थाको श्रोत समेतबाट संचालन हुनेछन् ।

क. बाल बचाउ

बालमैत्री नगर निर्माणका लागि पूरा गर्नुपर्ने बाल बचाउ सम्बन्धी सूचकहरू :

१. ६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्यरूपमा पूर्ण स्तनपान गराएको
२. एक वर्षभित्रका बालबालिकाले पूर्णरूपमा खोप पाएको
३. छ महिनादेखि पाँच वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाइएको
४. गर्भवती आमाको दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराइएको
५. गर्भवती महिलाहरूले कम्तिमा प्रसूति पूर्व चारपटक र प्रसूति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको
६. गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएको
७. गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरूले आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएको
८. एच्आईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकालाई ARV Prophylaxis दिएको
९. सबै घरधुरीमा खानेपानीको सुविधा भएको
१०. सावुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको
११. प्रत्येक घरधुरीले आयोडिन युक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनेछन् ।
१२. खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र भएको हुनेछ ।

बालमैत्री नगर घोषणा पश्चात बालबचाउका सूचकहरूको निरन्तरता दिने र क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकायहरू :

प्रमुख जिम्मेवार : नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, , शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक, कृषि प्रसार शाखा, पशुसेवा शाखा,खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता संस्था, नगर तथा वडा सरसफाइ समिति, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका लगायत

सहायक जिम्मेवार : घरपरिवार, शैक्षिक संस्था, बालक्लब/संजाल, युवाक्लबहरु, आमा समूहहरु लगायत अन्य सामुदायिक संघसंस्था

क्र. सं.	समस्या/सवाल	सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधि (आ.व.२०७५/०७६)		योजना अवधि (आ.व.२०७६/०७७ देखि २०७६/०८० सम्म)	
			संख्या	बजेट (रु.हजार)	संख्या	बजेट (रु.हजार)
बाल बचाउ						
१	-पूर्ण स्तनपान -कुपोषण	गर्भवती सचेतना (स्वयं घरको निर्णयकर्ता)	३४ (१७×२)	२००	१३६ (१७×८)	८००
२	-पोषण सचेतना	सुत्केरी पोषण कार्यक्रमको निरन्तरता	१	१५००	४	६०००
३		अति विपन्न परिवारको सुत्केरी आमा र बच्चालाई पोषण सामग्री वितरण (कुपोषणको प्रभावमा परे कालाई केन्द्रित गरी पोषण पोको)	१००	४००	४००	१६००
४		आयोडिन नुनको प्रयोग एवं फास्टफुड, जंकफुड को प्रयोग न्युनीकरण र पोषिलो खाज(I/खानाको व्यवस्थापन र प्रयोग सम्बन्धी अभिभावक सचेतना	१७	१७०	६८	६८०
५	हेरालु नहुनु	हेरालुको व्यवस्थाका लागि नितिगत निर्णय गर्ने (विद्यालय, सरकारी कार्यालय एवं उद्योग लगायतमा...)	१	०	१	०
६	पूर्ण खोप	खोपको सचेतना (पूर्ण खोपको सुनिश्चितता)	१७	२००	६८	८००
७		नवशिसुलाइ भोटो वितरण (वडा नं. ५, ६ र १६)	७० जना	३५	२८० जना	१४०

८	भिटापिन ए को निरन्तरता	राष्ट्रिय कार्यक्रमको प्रचार प्रसार र निरन्तरता तथा पोषिलो खाना प्रदर्शनी	१	०	१	०
९		वडा नं. ४, १३ र १६ मा म.स. वा.से.थप	३	१५०	३	६००
१०	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी	दुर्गम क्षेत्र (वडा नं. ६, ५, १६) मा सुत्केरी यातायात खर्च	७०	७०	२८० जना	२८०
११		आइरन चक्की व्यवस्थापन	१	५०	४	२००
१२	गर्भ जाँच/ नवजात शिशु र सुत्केरी	विशेष अवस्थामा घरमै सेवा दिने (नवजात शिशु जाँच समेत)	१००	५०	४००	२००
१३	जाँच	सुनौला हजार दिनमा ध्यान दिनुपर्ने विषय र बालबालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी ब्रोसर तयार गरी वितरण गर्ने	१	५०	४	२००
१४	शुद्ध पिउने पानी	पानी परिक्षण/ खानेपानी श्रोतको संरक्षण र सफाई (खानेपानी समितिले गर्ने)	१	०	१	०
१५	स्वास्थ्य शिक्षा र सरसफाई	विद्यालयमा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने (प्रजनन स्वास्थ्य, महिनावारी सरसफाई, शारीरिक परिवर्तन, साबुन पानीले हात धुने विषय लगायत)	३० (३०× ५०००)	१५०	३०	६००
१६		धारा/ साबुन प्रयोगको अनुगमन	२	०	८	०
१७		खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्रको निरन्तरता/अनुगमन	१७	१७०	३४	३४०
	जम्मा			३१९५		१२४४०

ख. बाल संरक्षण

बालमैत्री नगर निर्माणका लागि पूरा गर्नुपर्ने बाल संरक्षण सम्बन्धी सूचकहरू :

१.५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको

२.बाल विवाहको संख्यामा कमी आएको

३.निकृष्ट प्रकारको बालश्रम दर घटेको

४. घरपरिवार र समुदायबाट बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा कम गर्ने कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको

५. बाल संरक्षण सम्बन्धी समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणालीलाई संचालनमा ल्याएको

बालमैत्री नगर घोषणा पश्चात बाल संरक्षका सूचकहरूको निरन्तरता दिने र क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकायहरू :

प्रमुख जिम्मेवार : नगरपालिका, नगर तथा वडा बाल संरक्षण समिति, प्रहरी कार्यालयहरू, बालमैत्री स्थानीय शासन नगर तथा वडा समिति

सहायक जिम्मेवार : घरपरिवार, शैक्षिक संस्था, बालक्लब/संजाल, सम्बन्धीत विभिन्न संघसंस्था

क्र. सं.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरू	योजना अवधि (आ.व. २०७५/०७६)		योजना अवधि (आ.व.२०७६/०७७ देखि २०७९/०८० सम्म)	
			संख्या	बजेट (रु.हजार)	संख्या	बजेट (रु.हजार)
बाल संरक्षण						
१	पूर्ण जन्मदर्ता	अभिभावक सचेतना र जन्मदर्ता अभियान संचालन	१७	१७०	६८	६८०
२	वालविवाह	आवश्यक वस्तीमा वालविवाह न्युनीकरणका लागि अभिभावक र किशोर किशोरलाई सचेतना	५	५०	१५	१५०
३		बालक्लबलाई वालविवाह न्युनीकरणका लागि ससक्तिकरण कार्यक्रम	५	५०	१५	१५०
४		धर्मगुरुहरूसंग अर्न्तक्रिया र सचेतना कार्यक्रम	१	२५	४	१००

५	बालश्रम	बालश्रम न्युनीकरणका लागि अभिभावक र सम्बन्धीत सरोकार वालालाइ अभिमुखीकरण	२	५०	४	१००
६		सम्बन्धीत अभिभावकलाइ व्यवसायीक सिपमूलक तालिम	१	१००	२	२००
७		जोखिम अवस्थामा रहेका बालश्रमिकको पुर्नउत्थान	१	२५	४	५०
८		होटल, उद्योग एवं सम्बन्धीत क्षेत्रमा अनुगमन	२	२०	८	१६०
९	बाल हिंसा	बालहिंसा न्युनीकरण एवं सामाजिक मूल्य मान्यता सम्बन्धी अभिभावक र बालबालिकालाइ सचेतना	३४	३४०	६८	६८०
१०		नगर र वडा स्तरीय बाल संरक्षण समितिको क्षमता विकास कार्यक्रम	१	३०	४	१००
११	कुलत एवं दुर्व्यसनी	लागूपदार्थ दुर्व्यसनी एवं कुलत विरुद्ध अभिभावक सचेतना	१७	३४०	६८	६८०
१२		दुर्व्यसनी विरुद्ध किशोरकिशोरी सचेतना	१७	३४०	६८	६८०
१३		विद्यालय, क्याम्पसको पोशाकमा रहेका र १६ वर्ष मुनिका बालबालिकालाइ सुर्तीजन्य र मदिरा जन्य सामाग्री खरिद, प्रयोग, विक्रि वितरण नगर्न सचेतना र प्रतिवद्धता, अनुगमन (पसल व्यवसाय, घरपरिवार र समुदाय, बालक्लब)	१७	१७०	६८	६८०
१४		विद्यालयको १०० मि.दुरी सम्ममा चुरोट, रक्सी, सुर्ती बेचन नपाइने व्यवस्था गर्ने (नीतिगत व्यवस्था गर्ने)	१	०	१	०

१५	बाल संरक्षण समितिको सक्रियता	बाल संरक्षण समितिको नियमित बैठक	१०८ (१८×६)	३२४	४३२	१२९६
१६	संरक्षक विहिन	बाल कोष	१	१००	४	४००
१७	बालबालिका	बालगृह स्थापना/ व्यवस्थापन (आपतकालिन पुर्नस्थापना समेत)	१	१०००	४	२५००
	जम्मा			३१३४		८६०६

ग. बाल विकास

बालमैत्री नगर निर्माणका लागि पूरा गर्नुपर्ने बाल विकास सम्बन्धी सूचकहरू :

१. ४ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरु प्रारम्भिक बाल विकास कक्षामा भर्ना भएका
२. कक्षा १ को लागि विद्यालय जाने उमेर समूहका शतप्रतिशत बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भएका
३. ५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म) पाएका
४. औपचारिक शिक्षाबाट बंचित बालबालिकाको लागि अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्ने व्यवस्था भएको
५. प्रत्येक विद्यालयमा छात्र छात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भएको
६. प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त कृयाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन भएका
७. प्रत्येक विद्यालयमा ज्यामको व्यवस्था भएको हुनेछ ।

क्र. स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरु	योजना अवधि (आ.व.२०७५/०७६)		योजना अवधि (आ.व.२०७६/०७७ देखि २०७८/०८० सम्म)	
			संख्या	बजेट (रु.हजार)	संख्या	बजेट (रु.हजार)
बाल विकास						
१	बालविकास के.व्यवस्थापन	बाल विकास केन्द्र व्यवस्थापन र खेल सामाग्री वितरण	१०	१००	३०	३००
२	बाल उद्यान	विद्यालयमा बाल उद्यान निर्माण	८	८००	३५	३५००

३	खानेपानी, विद्यालय	विद्यालयमा बालमैत्री धारा निर्माण	१२	६००	३१	१५५०
४	व्यवस्थापन	बालमैत्री शौचालय र पूर्वाधार व्यवस्थापन	१०	१०००	३०	३०००
५		वार्षिक शैक्षिक क्यालेन्डरको व्यवस्था गर्ने	१	५०	४	२००
६	विचमा विद्यालय छाड्ने	अभिभावक, शिक्षक र विद्यार्थीविच त्रिविध अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	१७	१७०	६८	६८०
७		दिवा खाजा कार्यक्रम	१०	२५००	१०	२००००
८		छात्रवृत्ति वितरण (स्टेशनरी, पो शाक)	१७० (१७×१०)	३४०	६८० (१७×१०×४)	१३६०
९	विद्यालय वाहिरका बालबालिका	विद्यार्थी पहिचानका लागि घरघुरी सर्वेक्षण र विद्यालय भर्ना अभियान संचालन	१७	१७०	६८	६८०
१०	कक्षा दो होच्याउने	अतिरिक्त कक्षा संचालन गर्ने	११	३३०	३०	१००
११	बालमैत्री व्यवहार	शिक्षकहरुलाई बालमैत्री व्यवहार र दण्डरहित शिक्षा सम्बन्धी तालिम	२	१००	८	४००
१२		विद्यालयको कम्तिमा एक शिक्षकलाई मनोविमर्श र ध्यान कक्षा संचालन तालिम	१	५०	१	५०
१३	प्रतिभा प्रस्फुटन	अतिरिक्त क्रियाकलाप सहयो ग (विद्यालयको योजना हेरी आवश्यकता अनुसार)	१	५०	४	२००
१४		प्रत्येक वर्ष शैक्षिक मेला आयो जना गर्ने (अन्य संघसंस्थाको समेत सहयोग लिने)	१	२००	४	८००
	जम्मा			६४६०		३२८२०

घ. बाल सहभागिता

बालमैत्री नगर निर्माणका लागि पूरा गर्नुपर्ने बाल सहभागिता सम्बन्धी सूचकहरू :

१. स्थानीय निकायको निर्णय प्रक्रियामा १२ देखि १८ वर्षसम्मका बालबालिकाहरूको संस्थागत सहभागिताको संयन्त्र विकास गरी सहभागी गराएको
२. स्थानीय निकायले संचालन गर्ने योजनामा बालबालिकाको आवाज समेटिएको
३. स्थानीय विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लवको प्रतिनिधित्व गराउने संरचना निर्माण भएको
४. स्थानीय स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लवको प्रतिनिधित्व भएको
५. प्रत्येक वडामा बाल समूह गठन भै क्रियाशील रहेको
६. जिल्ला, नगर तथा गाउँ तहमा बाल संजाल गठन भएको

क्र. स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरू	योजना अवधि (आ.व.२०७५/०७६)		योजना अवधि (आ.व.२०७६/०७७ देखि २०७८/०८० सम्म)	
			संख्या	बजेट (रु.हजार)	संख्या	बजेट (रु.हजार)
बाल सहभागिता						
१	-क्षमता विकास -अर्थपूर्ण बाल सहभागिता	वडा स्तरमा बालबालिकालाइ नेतृत्व विकास तालिम	१७	२५५	१७	१०२०
२		बालबालिकालाइ प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम (नगर स्तरीय)	१	१००	४	४००
३		बालबालिका सम्बन्धी नीति एवं योजना निर्माण, निर्णय प्रक्रियामा अनिवार्य बालसहभागिता गराउने	१	०	१	०
४		वडा स्तरमा बालभेला संचालन गर्ने	१७	२५५	७२	१०२०
		नगर स्तरमा बालभेला	१	२५	४	१००
५		विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा बाल सहभागिताका लागि अर्न्तक्रिया र अनुगमन	१	५०	४	२००
६		स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल सहभागिताका लागि अर्न्तक्रिया	१	२०	४	१००
७		राष्ट्रिय अर्न्तराष्ट्रिय बाल दिवश, बालश्रम विरुद्धको दिवश, बालिका दिवश	४	२००	१६	८००

८	वडा स्तरमा बालसंजालद्वारा गरिने अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहयोग	१७	२५५	६८	१०२०
९	नगर स्तरमा बाल संजालद्वारा गरिने अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहयोग	३	७५	१२	३००
१०	बालक्लब तथा संजाल गठन/पूर्णगठन	०	०	३४ (१७×१०)	३४०
११	वडा बाल संजाल नियमित बैठक	१७ (१७×१२×५००)	१०२	१७ (१७×१२×५००×५)	४०८
१२	नगर बाल संजाल नियमित बैठक	१२	२४	४८	९६
१३	अध्ययन अवलोकन भ्रमण	१	१५०	२	३००
१४	बालभेलाबाट आउने अतिरिक्त योजना संचालन	१	०	४	२०००
	जम्मा		१५११		८१०४

ड. संस्थागत विकास

बालमैत्री नगर निर्माणका लागि पूरा गर्नुपर्ने संस्थागत सूचकहरू :

१. स्थानीय निकायको परिषद् बैठक नियमित रूपमा संचालन भएको
२. स्थानीय निकायहरूले आफ्नो लागि बालमैत्री व्यवहार, आचारसंहिता, विनियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको
३. स्थानीय निकायमा बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन समिति गठन भएको
४. स्थानीय विद्यालयहरूमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति क्रियाशील रहेको
५. स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति क्रियाशील रहेको
६. स्थानीयस्तरमा बाल विकास केन्द्र, बाल कक्षा तथा पूर्व प्राथमिक कक्षाहरू संचालन भएको
७. स्थानीयस्तरमा बाल क्लबहरूको सक्रियता रहेको
८. स्थानीयस्तरमा प्यारालिगल कमिटी जस्ता महिला समूहहरूको सक्रियता रहेको र यस्ता कमिटीहरू बाल अधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनमा क्रियाशील रहेको
९. स्थानीयस्तरमा बाल संजाल विकास भएको र जिल्लास्तरसम्म उनीहरूको प्रतिनिधित्व भएको
१०. बालबालिकाका लागि स्थानीय विकास योजना र लगानी योजना तर्जुमा भै कार्यान्वयन भएको
११. जिल्ला, नगर तथा गाउँ विकास योजनामा बालबालिकासँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम समेटेई एकीकृत नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन भएको
१२. बालबालिका सम्बन्धी स्थितिपत्र तयारी, प्रकाशन र अद्यावधिक भएको

क्र.स.	समस्या/ सवाल	सुधार तथा निरन्तरताका लागि गरिने क्रियाकलापहरू	योजना अवधि (आ.व.२०७५/०७६)		योजना अवधि (आ.व.२०७६/०७७ देखि २०७५/०८० सम्म)	
			संख्या	बजेट	संख्या	बजेट
संस्थागत विकास						
१	बालमैत्री शाखा व्यवस्थापन	प्रत्येक वडामा बालमैत्री शाखा व्यवस्थापन (फर्निचर, स्टेशनरी)	१७	३४०	१७	८५
२		नगर स्तरमा बालमैत्री शाखा व्यवस्थापन	१	१००	४	२००
		बालमैत्री वडा समितिको नियमित बैठक(द्विमासिक)	१०२	३०६	४०८	१२२४
		बालमैत्री नगर समितिको नियमित बैठक(द्विमासिक)	६	९०	२४	३६०
३	बाल उद्यान	प्रत्येक वडामा बाल उद्यान निर्माण/व्यवस्थापन गर्ने	३	१५००	१४	७०००
४	प्रचार प्रसार	बालमैत्री सम्बन्धी ब्रोसर, पम्प्लेट, होर्डिङ्ग बोर्ड, भित्ते लेखन	१	१००	४	४००
५		बालमैत्री आचारसंहिता फ्लेक्स छुपाई र वितरण	१	०	४	२००
६		बालमैत्री सम्बन्धी सचेतनाका लागि रेडियो, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका परिचालन	१	१००	४	४००
७	स्थिती पत्र	बालबालिकाको स्थिती पत्र अद्यावधिक गर्ने	१	०	२	१५००
		दिगोपना रणनीतिक योजना अद्यावधिक	०	०	१	१००
८	क्षमता विकास	बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नगर स्तरीय अभिमुखीकरण र क्षमता विकास	१	५०	४	२००
९		वडास्तरमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अभिमुखीकरण र क्षमता विकास	१७	४२५	६८	१७००
१०		समुदायस्तरमा बालमैत्री आचारसंहिता सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	३४	३४०	१३६	१३६०

११	अनुगमन र	प्रहरी कार्यालयमा बालबालिका सेल व्यवस्थापन (बालमैत्री अभियानमा प्रहरी संलग्नता)	१	५०	२	१००
१२	समिक्षा	बालमैत्री नीति तथा योजनाको अर्धवार्षिक र वार्षिक समिक्षा गर्ने	२	५०	८	२००
१३		बालमैत्री स्थानीय शासनको नियमित अनुगमन	१८	१८०	७२	७२०
	जम्मा			३६३१		१५७४९

बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तरताको लागि विभिन्न क्षेत्रहरूमा ५ वर्षको अवधिका लागि (आ.व.२०७५/०७६ देखि २०७९/८०) छुट्टाइएको बजेट

क्र.स.	क्षेत्र	आ.व.२०७५/०७६ (रु.हजार)	आ.व.२०७६/७७ देखि २०७९/८० सम्म (रु. हजार)	५ वर्षको जम्मा बजेट (रु.हजार)	वार्षिक सरदर (रु.हजार)
१	बाल बचाउ	३१९५	१२४४०	१५६३५	३१२७
२	बाल संरक्षण	३१३४	८६०६	११७४०	२३४८
३	बाल विकास	६४६०	३२८२०	३९२८०	७८५६
४	बाल सहभागिता	१५११	८१०४	९६१५	१९२३
५	संस्थागत	३६३१	१५७४९	१९३८०	३८७६
	जम्मा	१७९३१	७७७१९	९५६५०	१९१३०

३.४ बजेट विश्लेषण

देवचुली नगरपालिकामा बालबालिकाको क्षेत्रमा विगतमा प्राप्त बजेट र आगामी दिनमा प्राप्त हुने बजेट र स्रोतको विश्लेषण यस प्रकार रहेको छ :

क्र. सं.	बजेट स्रोत	विगत ३ आ.व.मा प्राप्त रकम रु (रु.हजारमा)	आ.व.२०७५/०७६ को बालबालिकाको क्षेत्रको बजेट (रु.हजार)	आगामी ४ वर्षका लागि बालबालिकाको क्षेत्रमा प्राप्त हुन सक्ने अनुमान (रु हजारमा)	बार्षिक सरदर (रु. हजारमा)	कैफियत
१	न.पा./वडा र नेपाल सरकार	८४९६.७०५	३६११५	१५८९०६	३९७२६.५	
२	प्रदेश सरकार	-	-	-	-	
३	विकास साभेदार	-	-			
४	गैसस	-	१५००	६०००		

५	निजी क्षेत्र	-	-	-	-	
६	समुदाय, सहकारी	-	-	-	-	
७	अन्य	-	-	-	-	

नोट : बालमैत्री घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि आवश्यक क्रियाकलाप संचालन गर्न आ.व. २०७५/०७६ मा न्यूनतम रु.१,७०,३१,०००।०० (अक्षरुपी एक करोड एकतिस हजार रुपैया) आवश्यक पर्ने भएतापनि यस आ.व. मा नगरपालिकाले गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्यको सवाललाई मध्यनजर गरी विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक पूर्वाधारमा विशेष लगानी गर्ने उद्देश्यका साथ रु.३६११५०००।००(अक्षरुपी तीन करोड एकसठ्ठि लाख पन्ध्र हजार रुपैया) विनियोजन गरेको देखिन्छ । जुन कुल पुजीगत बजेटको करिब २४ प्रतिशत हुन आउछ ।

परिच्छेद ४ - बालमैत्री घोषणाको निरन्तरताको लागि प्रमुख साभेदार संस्थाहरूको भूमिका

बालमैत्री स्थानीय शासनलाई प्रभावकारी बनाउनका केन्द्र र प्रदेश स्तरका साभेदार सहित स्थानीय स्तरका साभेदार तथा सहयोगी संस्थाहरूको भूमिका अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ। बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको संस्थागत विकास, नीति निर्माण, निर्देशन, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री बनाउने, बालमैत्री स्थानीय शासन संचालनका लागि प्रदेश र स्थानीय तहलाई सहजीकरण, निरन्तर अनुगमन गर्ने गराउने, बालअधिकार सम्बन्धी परामर्श दिने, स्थानीयस्तरमा निर्माण भएका र हुने भौतिक पूर्वाधारहरू बालमैत्री बनाउन आवश्यक नीति एवं मार्गदर्शन प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई गर्ने गराउने लगायत अन्य विशिष्ट भूमिका केन्द्रिय तहबाट निर्वाह गर्नुपर्ने हुन्छ। साथै प्रदेश तहबाट बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा रणनीति बारे समन्वय गर्ने, प्रदेशस्तरका सबै सरकारी एवं गैर सरकारी क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न नीतिगत निर्देशन दिने एवं साभेदारी स्थापना गर्ने गराउने, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री गराउने लगायत थप भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने हुन्छ।

स्थानीय स्तरका साभेदारहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायका स्थानीयस्तरका साभेदार संस्थाहरू रहनेछन्:

(क) जिल्ला समन्वय समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको लागि समन्वय तथा सम्पर्क डेस्कको व्यवस्था गर्ने,
२. विभिन्न सरोकारवालाकोबीचमा सम्पर्क, समन्वय र साभेदारी विकास गरी बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालनमा नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्न नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय तह घोषणाको लागि स्थलगत अनुगमन गरी आवश्यक सुझाव दिने। ६. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक समीक्षा गरी कार्यक्रम संचालनमा देखा परेका समस्याहरू निराकरणमा नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,

(ख) नगरस्तरीय साभेदारहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायका गाउँ तथा नगरस्तरका साभेदार संस्थाहरू रहने छन्:

(क) नगरपालिका

१. केन्द्र र प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरू आ-आफ्नो क्षेत्र

- त्रको सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी वा नगरी लागू गर्ने,
२. आफ्नो क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने,
 ३. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने,
 ४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि स्थानीयस्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,
 ५. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि बजेट विनियोजन गर्ने,
 ६. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति बनाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समावेश गर्ने,
 ७. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
 ८. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,
 ९. बाल क्लव/समुह तथा संजालहरूको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने, ज्ञण. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,
 १०. आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।
 ११. गर्भवती महिला एवं बालवालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी सेबालाई बालमैत्री गराउने
 १२. बालवालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने
 १३. बालवालिकाको शैक्षिक विकासका लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई बालमैत्री बनाउने,
 १४. विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालवालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलब्ध गराउने योजना कार्यान्वयन गर्ने,
 १५. बालवालिकाको शारीरिक विकासको लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
 १६. बाल क्लव/समुह तथा संजालहरूलाई सुचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने
 १७. वडालाई बालमैत्री घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।

(ख) बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी गाउँ/नगरस्तरको नीति, निर्देशिका, कार्यविधि तयार गर्ने र यस पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न गाउँ/नगरपालिकालाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न गाउँ/नगरपालिकास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,
३. बालवालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।

(ग) नगर कार्यपालिकाका महाशाखा, शाखा, ईकाई

१. महिला तथा बालवालिका सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने र यस्ता कार्यक्रमहरूमा

बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्न सहयोग गर्ने

२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक प्राप्त हुनेगरी बालमैत्री योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न क्रियाशिल रहने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी भएका क्रियाकलाप तथा प्रगति विवरणको सूचना अद्यावधिक र सम्प्रेषण गर्ने,
४. सेवा प्रवाह पद्धतिलाई बालमैत्री बनाउने ।
५. आ-आफ्नो विषयमा संचालन हुने नीति तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने र यस्ता कार्यक्रमहरूमा बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
६. आ-आफ्नो विषयमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक प्राप्त हुनेगरी बालमैत्री योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने र स्वीकृतिको लागि गाँउ/नगरपालिकामा पेश गर्ने ।
७. बालमैत्री स्थानीय शासनका सम्बन्धित सूचकहरूको अवस्था विश्लेषण, अनुगमन र प्रमाणिकरण गर्ने ।

(घ) बाल क्लव/संजाल, महिला संजाल तथा गैर सरकारी संस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आफ्ना सदस्यहरूलाई परिचालन गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्थानीय तह र विषयगत शाखालाई सहयोग गर्ने,
३. बालबालिका सम्बन्धी कार्य गर्दा स्थानीय तहसंग समन्वय गरी एकद्वार पद्धतिबाट कार्य गर्ने गराउने,
४. आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

(ङ) नगर वडा समिति

१. नगरपालिकाबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरू आफ्नो कार्य क्षेत्रमा लागू गर्ने,
२. आफ्नो वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्ने गरी नगरपालिकामा पेश गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि आफ्नो वडामा सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि वडास्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,
६. वडामा संचालित बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
७. बाल क्लव/समुह तथा संजालहरूको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने,
८. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,
९. आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।
१०. बाल क्लव/समुह तथा संजालहरूलाई आफ्नो वडामा सुचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने र सोको प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेश गर्ने ।
११. आफ्नो वडालाई बालमैत्री वडा बनाउने ।

(च) बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी वडास्तरको नीति तथा योजना तयार गर्न र यस पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडा समितिलाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धि आवधिक, वार्षिक लगानी योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्न वडा समिति र नगरपालिका संग समन्वय गर्ने,
४. बालबालिकाको क्षेत्रमा वडास्तरमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।

(छ) बालमैत्री स्थानीय शासन समुदाय समिति, सामुदायिक संस्था, सेवा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, गैसस तथा अन्य संघसंस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरी सेवा प्रवाहमा सहयोग पुऱ्याउने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई समुदायस्तरसम्म पुऱ्याउन प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गर्ने,
३. बाल समूहहरुको विकास र प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने,
४. कार्यक्रमको स्वःअनुगमन, आवधिक समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने, छ. स्थानीयस्तरमा उपलब्ध साधन स्रोत बालबालिकाका क्षेत्रमा परिचालन गर्ने,
५. सरोकारवालासंग सम्पर्क एवं समन्वय गर्ने र साभेदारी निर्माण गर्ने,
६. स्वीकृत नीति निर्देशिका अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्ने,
७. आ-आफ्नो क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रमको स्वामित्व ग्रहण गर्ने,
८. आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

परिच्छेद ५ - अनुगमन, समीक्षा, मूल्यांकन, प्रतिवेदनको व्यवस्था

५.१ अनुगमन

बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति एवं कार्यान्वयन कार्यविधि २०६८ मा निर्दिष्ट गरि एको अनुगमन चेकलिष्ट र प्रक्रियालाइ व्यवहारमा अवलम्बन गरी वडा र नगरपालिकाबाट प्रत्येक ६/६ महिनामा र जिल्ला समन्वय समितिबाट वार्षिक रुपमा अनुगमन गरिने छ। अनुगमनबाट प्राप्त तथ्य बमोजिम आवश्यकताअनुसार कार्ययोजना अद्यावधिक गरी कार्यान्वयनको पक्षमा जोड दिइनेछ।

५.२ समीक्षा

बालमैत्री घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि तयार गरिएका योजना बमोजिम कार्य भए/नभएको र उक्त योजनाहरुबाट कस्तो प्रभाव परेको छ, र आगामी दिनमा सुधारका लागि कस्तो प्रकारको रणनीति बनाउने भन्ने विषयलाइ मुख्य प्रस्ताव बनाइ वार्षिक र अर्धवार्षिक रुपमा वर्षको दुईपटक नगर स्तरीय समीक्षा कार्यक्रम गरिनेछ।

५.३ मूल्यांकन

घोषणा पश्चात सत प्रतिशत सूचक हाँसिल र निरन्तरताका लागि बनाइएको कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवस्था र प्रभावको तालमेल मिले नमिलेको विभिन्न स्तरबाट सूचना संकलनको आधारमा मूल्यांकन गरिने छ।

५.४ प्रतिवेदन

बालमैत्री नगर घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि बनाइएको कार्ययोजना बमोजिम कार्यको अभिलेखीकरण वडाद्वारा त्रैमासिक रुपमा नगरपालिकामा पठाउनुका साथै नगर र वडाको बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचक र बालअधिकारको समग्र विषयलाइ समेटी वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन गरिने छ। साथै प्रत्येक २/२ वर्षमा बालबालिकाको अवस्था मापनको लागि स्थिति पत्र प्रकाशन गरिने छ। प्रत्येक ५/५ वर्षमा बालबालिकाको वस्तुगत विवरण अद्यावधिक गरिने छ।

अनुसूची १: रणनीतिक योजनाको अनुगमनमा प्रयोग हुने फारम

क्रं.सं	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	कार्यान्वयन शुरु र सम्पन्न भएको समय	मुख्य उपलब्धि (संख्यात्मक/ गुणात्मक)	लाभान्वित वर्ग	अनुगमन गर्ने जिम्मेवार निकाय	अनुगमन गर्ने को सुभाव
१								
२								
३								
४								
५								

परिच्छेद ६ - बालबालिकाको लागि तीन वर्षिय लगानी योजना

देवचुली नगरपालिका

बालबालिकाको लागि आवधिक लगानी योजनाको सक्षिप्त विवरण

लगानी योजना तयारी गोष्ठी र छलफल : २०७५ श्रावण ११ र १२ गते

कार्यक्रम भएको स्थान : सहारा पार्टी प्यालेस, देवचुली न.पा. वडा नं. ०२, केउरेनी

कार्यक्रममा सहभागिताको विवरण : ४५ जना (महिला- १०, पुरुष-३५, बालक- १, बालिका-१)

सहभागिताहरुको विवरण : जनप्रतिनिधि-२९, बालक्लब प्रतिनिधि- २, शिक्षा शाखा/विद्यालय प्रतिनिधि-१,

स्वास्थ्य संस्था-१, प्रहरी, न.पा. कर्मचारी र अन्य सरोकारवाला-१२

लगानी योजनाको सारांश

क्र.स.	क्षेत्र	आर्थिक वर्ष अनुसारको जम्मा बजेट (रु. हजारमा)			जम्मा	कै.
		२०७५/०७६	०७६/०७७	०७७/०७८		
१	बाल बचाउ					
		३०२५	२९४०	२९४०	८९०५	
२	बाल संरक्षण					
		२१०४	१९७९	१९७९	६०६२	
३	बाल विकास					
		२०५०	२०००	२०००	६०५०	
४	बाल सहभागिता					
		१३६६	१५३६	१५३६	४४३८	
५	संस्थागत विकास					
		३९३६	२८९६	३३९६	१०२२८	
	जम्मा	१२४८१	११३५१	११८५१	३५६८३	
जम्मा : (३५६८३०००।००) तीन करोड छपन्न लाख त्रियासी हजार रुपैया मात्र ।						

देवचुली नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

नवलपरासी (बर्दघाट, सुस्तापूर्व)

बालबालिकाको लागि तीन वर्षिय लगानी योजना

आ.व. २०७५/०७६ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्म

क्र. स.	न्यूनतम सेवा स्वचक्रहरू	स्थानीकरण गरिएको सुचक	हालको अवस्था	क्रियाकलाप	प्रतिशत	लक्ष्य	वार्षिक लक्ष्य विभाजन				वजेट व्यहोर्ने निकाय		अनुमानित जम्मा बजेट		
							०७५/०७६	०७६/०७७	०७७/०७८	संख्या	बजेट	संख्या		बजेट	प्रमुख
क) बालबालिका															
१	६ महिना सम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्यरूपमा पूर्ण स्तनपान गराएका हुनेछन्	६महिना देखी १ वर्ष सम्मको सुत्केरी भएको आमा र बालबालिका संख्या यकिन भएको -जन्मिएको १ घण्टाभित्र आमाको दुध (विगोती) खाएको नवशिशु को संख्यायकिन भएको । -६ महिना सम्म आमाको दूध मात्र खाएको शिशुको संख्यायकिन भएको ।	५०	गर्भवती र सुत्केरी आमा सचेतता (स्वयं घरको नियोजकता समेत) सुत्केरी पोषण भत्ता/ओ त्साहन (आइलर बक्की, बच्चाको खोप र स्वास्थ्यको लागि सबै लाना समेत) अति विपन्न परिवार को सुत्केरी आमा र बच्चालाई पोषण सामग्री वितरण (पोषण पोको)	निरन्तरता	१०२	३४	२०००००	३४	२०००००	३४	२०००००	न.पा., वडा	स्वास्थ्य संस्था	६,००,०००
२	एक वर्षभित्रकाप्रत्येक बालबालिकाहरूले पूर्ण रूपमाखोप (डिपिटी, विटिमी, हेप्टाइटिस बि, हिब ३, दादुराको मात्रा) पाएकाहुनेछन् ।	-१२ देखि २३ महिनाका बालबालिकाको संख्या भएको । -३ मात्रा डि.पि.टि. खोप पाएको प्रतिशत । -दादुरा खोप पाएको शिशु प्रतिशत । -बे.ई. खोप पाएको बालबालिकाको प्रतिशत । -बि.सि.वि. खोप १ वर्षभित्रपाएको शिशुको प्रतिशत ।	१५	पूर्ण खोपको सुनिश्चितता र दिगोपनाको लागि कार्यक्रम नवशिशुलाई भोटो वितरण (वडा नं. ५, ६ र १६)	निरन्तरता	३	१	४०००००	१	४०००००	१	४०००००	न.पा., वडा	स्वास्थ्य संस्था	१,२०,०००
								२०००००	१	२०००००	१	२०००००	स्वास्थ्य संस्था	न.पा., वडा	६,००,०००
								३५,०००	१	३५,०००	१	३५,०००	स्वास्थ्य संस्था	न.पा., वडा	१,०५,०००

३	६ महिना देखि ५ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरूले वर्षको २ पटक भिटा मिन ए क्याम्पुल खाएकाहेनेछन्	-६ महिना देखि ५ वर्ष मुनिको भिटा मिन ए र चुकाको औषधी खाएका बालबालिकाहरूको संख्या यकिन भएको ।	८०	भिटा मिन ए को पूर्णताको लागि प्रचार प्रसार/ अनुगमन (र फिडिय कार्यक्रमको निरन्तरता)	२	०	२	०	२	०	०	स्वास्थ्य संस्था	न.पा., वडा	०
४	गर्भवतीमाथि दस स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराएकाहेनेछन्	-स्वास्थ्य संस्थामा दस स्वास्थ्य कर्मीबाट सुत्केरी भएको प्रतिशत ।	५१	दुर्गम क्षेत्रमा सुत्केरी यातायात खर्च महिला स्वास्थ्य स्वसेविका थप गर्ने (वडा नं. ४, १३ र १६ मा)	३	७००००	१	७००००	१	७००००	७००००	स्वास्थ्य संस्था	न.पा., वडा	२१००००
५	गर्भवतीमहिलाहरूले कम्तिमा प्रसूतिपूर्व चारपटक र प्रसूतिपश्चातआमा र नवजातशिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्यजाँच गराएकाहेनेछन्	-प्रसूतिपूर्व ४ पटक जाँच गराएको गर्भवतीको संख्या भएको । -आमा र नव शिशुको स्वास्थ्य जाँच गराउने (सूत्केरी पछि, ३ दिन, ७ दिन र २८ दिनमा) संख्या भएको ।	(२३)	प्रोटोकल अनुसार चौथो पटक गर्भवती जाँच, नवजात शिशु र आमाका स्वास्थ्य जाँचका लागि स्वास्थ्यकर्मीलाई प्रोत्साहन सुनाउने हजार विनमा ध्यान दिनुपर्ने विषय समेटी ब्रोसर तयारी र वितरण गर्ने	१	५००००	१	५००००	१	५००००	५००००	न.पा., वडा	स्वास्थ्य संस्था	१५००००
६	गर्भवतीमहिलाले टिटान्स विरुद्धको २ वटा खोप लगाएकाहेनेछन्	-टिटि २ वटा खोप लगाएको गर्भवती महिलाको प्रतिशत -चुकाको औषधी खाएको गर्भवती महिलाको प्रतिशत	८५	सुचक नं. १ र ५ को क्रियाकलापमा समेटेर प्रचार प्रसार गर्ने	०	०	१	०	१	०	०	स्वास्थ्य संस्था	न.पा., वडा	०
७	गर्भवतीतया सुत्केरी आमाहरूले आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएकाहेनेछन्	-सूत्केरी पूर्व १८० ओटा आईरन चक्की र सूत्केरी पछि ४५ ओटा आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएको महिलाको संख्या यकिन भएको ।	९५	स्वास्थ्य संस्थामा आईरन चक्कीको व्यवस्था नियमित गर्ने	३	५००००	१	५००००	१	५००००	५००००	न.पा., वडा	स्वास्थ्य चौकी	१५००००
८	एच आई बी संक्रमित आमाबाट जन्माएका सबै बालबालिकाहरूले ARV Prophylaxis पाएका हुनेछन्	एच.आई.बी. संक्रमित गर्भवती आमा संख्या यकिन भएको । -एच.आई.बी. संक्रमित आमाबाट जन्माएको बालबालिकाको संख्या यकिन भएको । -ए.आर.बी. पोफाइल व्याक्सिस लिने बालबालिकाको संख्या यकिन भएको	शहानभएको	सम्बन्धित क्षेत्रबाट तथ्यांक लिई व्यवस्थित गर्ने	३	०	१	०	१	०	०	स्वास्थ्य संस्था	वडा	०
				विद्यालयमा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने (एच.आई.बी., सहिगावारी सरसफाइ, किशोर किशोरीमा हुने परिवर्तन लगायत)	१	१५००००	१	१५००००	१	१५००००	१५००००	स्वास्थ्य संस्था	वडा	४५००००

१	सबै घरधुरीमा पिउने यो य खानेपानीको सुविधा भएको हुनेछ	-प्रत्येक घरधुरीमा १५ मिनेटको दुरीमा स्वच्छ खानेपानीको पहुच प्रतिशत । -पानीको शुद्धिकरण जाँच भएको । -सम्बन्धित नगरपालिकाको खानेपानी को स्रोत यकिन भएको ।	५०	खानेपानी परिक्षण गर्ने र नियमित अनुगमन गर्ने	१००	३	१	०	१	०	१	०	०	वडा	स्वास्थ्य चौकी, खानेपानी संस्था	०
				पानी शुद्धिकरण विधि र थुट्ट पिउने पानीको महत्व सम्बन्धी विद्यालयमा सचेतना गर्ने		३	१	०	१	०	१	०	०	वडा	विद्यालय	०
१०	सावुपानीले हातधुने परि पाटीको विकास भएको हुनेछ	-सावुन पातिले हात धुने घरधुरी को प्रतिशत । -चापी भएको घरधुरी र सावुनको उपलब्धता भएको प्रतिशत ।	२५	धारा सावुनको प्रयोगको अनुगमन	१००	३	१	०	१	०	१	०	०	वडा, न.पा.	स्वास्थ्य, विद्यालय	०
				खुला विशा मुक्त क्षेत्रको निरन्तरता र अनुगमन		३	१	१७००००	१	२५०००	१	२५०००	२५०००	वडा	स्वास्थ्य संस्था, बालकस्व	३४००००
				जम्मा				३०२५०००		२९४००००		२९४००००	२९४००००			२९४००००
ख) बाल संरक्षण																
११	५ वर्ष मुनीका सबै बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको हुनेछ	५ वर्ष सम्मका बालबालिकाको संख्या यकिन भएको -जन्मेको ३५ दिनभित्र र ५ वर्ष सम्ममा जन्मदर्ता भएको संख्या यकिन भएको	३५	अभिभावक सचेतना र जन्मदर्ता अभियान संचालन	१००	५१	१७	१७००००	१७	१७००००	१७	१७००००	१७००००	न.पा., वडा	बाल संरक्षण समिति, बालकस्व	५१००००
१२	बालबालिकाको संख्यामा कमी आएको हुनेछ	-आधार वयसमा भएको जम्मा विवाह र १२ वर्ष मुनी विवाह भएको बालबालिका संख्या यकिन भएको - बालविवाह कम गर्ने प्रतिबद्धता र कार्यान्वयन भएको	१६ जना	आयशक वस्तीमा बालविवाह न्युनीकरणका लागि अभिभावक र बालबालिकालाई सचेतना बालकस्वलाइ बालविवाह न्युनीकरणका लागि ससक्तिकरण कार्यक्रम धम्याइसमा अर्न्तक्रिया र सचेतना कार्यक्रम	१००	११	५	५००००	३	३००००	३	३००००	३००००	न.पा., वडा	सरक्षण समिति, बालकस्व, विद्यालय	११००००
						३	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	२५०००	वडा	न.पा.	११००००
						३	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	२५०००	वडा	न.पा.	५१०००

१६	ग) बालविकास ३ देखि ४ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरू प्रारम्भिकबालविकास कक्षाभाभर्ता भएकाहुनेछन्	३ देखि ४ वर्ष सम्मको बालबालिकाको संख्या यकिन भएको	२५	विद्यार्थी पहिचानका लागि घरघुरी सवेक्षण र विद्यालय भर्ता कार्यक्रम	१००	३	१	१७००००	१	१७००००	१	१७००००	वडा	विद्यालय, बालमैत्री समिति	५१००००
		३ देखि ४ वर्ष सम्मको बाल विकास केन्द्रमा जाने बालबालिका संख्या यकिन भएको		वा.वि. केन्द्र/ सामुदायिक विद्यालय व्यवस्थापन स्तरयोग (वा.वि.केन्द्र, शौचालय, धारा)		३	१	११०००००	१	११०००००	१	११०००००	न.पा., वडा	विद्यालय	३३०००००
१७	कक्षा को लागि विद्यालय जाने उमेर समूहका अप्रतिष्ठित बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ता भएको हुनेछन् ।	५ वर्ष उमेर भएका कक्षा १ मा भर्ना भएका बालबालिका संख्या यकिन भएको ।	१५	छात्रवृत्ति वितरण	१००	३	१	३४००००	१	३४००००	१	३४००००	न.पा., वडा	विद्यालय	१०२००००
१८	५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहकाबालबालिकाले आधारभूतशिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म) पाएकाहुनेछन्	५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहका बालबालिका को संख्या यकिन भएको । कक्षा १ देखि ८ सम्म भर्ता उतिर्ण भएको संख्या यकिन भएको ।	८०	विद्यालय, अभिभावक र बालबालिका विच त्रिविधिय अन्तर्क्रिया	८०	५१	१७	१७००००	१७	१७००००	१७	१७००००	न.पा.	शिक्षा शाखा, न.पा.	५१००००
१९	औपचारिक शिक्षाबाट वंचित बालबालिकाको लागि अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्ने व्यवस्था भएको हुनेछ ।	औपचारिक शिक्षाबाट वञ्चित ८ देखि १४ वर्ष सम्मका बालबालिकाको संख्या यकिन भएको	सन्तु बालबालिका नभाएको	विद्यालयका शिक्षकहरूलाई बालमैत्री व्यवहार र दण्डरहित शिक्षा सम्बन्धी तालिम	८०	३	१	१०००००	१	५००००	१	५००००	वडा, न.पा	शिक्षा शाखा, न.पा.	२०००००
२०	प्रत्येक विद्यालयमा छात्र छात्रा को लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भएको हुनेछ	छात्रा भैनी सेनेटरी प्याडको उचित व्यवस्थापन सहितको) शौचालय भएको विद्यालय संख्या यकिन भएको ।	५०	बालबालिकाको सूचक नं. ३ मा सेनेटर आवश्यक सचेतना गर्ने	८०	३०	१०	५००००	१०	५००००	१०	५००००	न.पा., वडा	विद्यालय	१५००००
		शैक्षिक सम्पर्क सिधिका यकिन भएको		बालमैत्री शौचालय व्यवस्थापन (बालविकासको पहिलो सूचकको क्रियाकलापमा समेटिने)		३	१	०	१	०	१	०	वडा	न.पा.	०

२१	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त कृयाकलाप सम्वन्धी कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ	अतिरिक्त क्रियाकलापका लागि वार्षिक कार्यतालिका बनाएको, महिनामा कम्तिमा २ पटक अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने गरेको, क्रियाकलाप संचालन गरेको दस्तावेज	१००	३	१	५००००	१	५००००	१	५००००	विद्यालय	शिक्षा कार्यालय, गा.वि.स.	१५००००
				३	१	५००००	१	५००००	१	५००००	बडा कार्यालय	विद्यालय	१५००००
				३	१	२००००	१	२००००	१	२००००	बडा	न.पा.	६००००
	जम्मा					२०५००००		२००००००		२००००००			६०५०००००
घ) बाल सहभागिता													
२२	स्थानीय निकायको निणय प्रक्रियामा १२ दे खि १८ वष सम्मका बालबालिकाहरुको संस्थागत सहभागिताको संयन्त्र विकास गरी सहभागी गराईएको हुनेछ	निणय प्रक्रियामा सहभागी गराएको बालबालिकाको संख्या यकिन भएको	०	३	१	०	१	०	१	०	बडा, न.पा		०
२३	स्थानीयनिकायले संचालनार्ने यो जनामालबालिकाको यो जनातथाकार्यक्रम समे टिएको हुनेछ	-प्रकृयागत बालशेला भएको - बालशेलाबाट आएको माग नारसभाबाट पास गरी कार्यान्वयनमा आएको	०	५४	१८	२८००००	१८	२८००००	१८	२८००००	बडा, न.पा	बाल संचाल	८४००००
२४	विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा संस्थागत तवर बाट बालबालिकाको आवाल सुनिने व्यवस्था सुनिचित भएको हुनेछ	-विद्यालय, समुदाय स्तरीय बालकत्व को संख्या ।	०	१	१	५००००	१	५००००	१	५००००	शिक्षा	विद्यालय	१५००००
२५	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बालकत्वको प्रतिनिधित्व हुनेछ ।	-स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल सहभागिता भएको ।	०	३	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	बडा	स्वास्थ्य संस्था	७५०००

२६	गाँउ विकास समितिको हकमा हेरक गाँउ विकास समितिमा बालस्वको सञ्चालन र नगर पालिकाको हकमा नगर पालिकाको प्रत्येक वडामा बाल समूह गठन भै क्रियाशील रहेको हुनेछ	वडामा बालस्व तथा संजाल गठन तथा अमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप सञ्चालन भई नियमित रहेको।	४०	बालस्व तथा बाल संजाल आवश्यकता अनुसार गठन, पुर्नगठन बालस्वबलाइ अमता विकास तालिम (वडा स्तरीय)	१७	२५५०००	१७	२५५०००	१७	२५५०००	१७	२५५०००	२५५०००	वडा	बालसंजाल	५५५०००
				वडा बाल संजालको नियमित बैठक	२०४	१०२०००	२०४	१०२०००	२०४	१०२०००	२०४	१०२०००	१०२०००	वडा	बालसंजाल	३०६०००
				वडा स्तरीय बालस्वको सक्रियताका लागि विविध कार्यक्रम, सहयोग	५१	२५५०००	५१	२५५०००	५१	२५५०००	५१	२५५०००	२५५०००	वडा	बाल संजाल, बालस्व	५५५०००
२७	जिल्ला र नगर तहमा बाल संजाल गठन भएको हुनेछ	गा.वि.स.मा बालसंजालको गठन तथा अमता विभाजन भएको	०	बालबालिकालाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम (नगर स्तरीय)	३	१०००००	३	१०००००	३	१०००००	३	१०००००	१०००००	न.पा., वडा	बाल संजाल	३०००००
				नगर बाल संजालको नियमित बैठक	३६	२४०००	३६	२४०००	३६	२४०००	३६	२४०००	२४०००	वडा	बाल संजाल	७२०००
				नगर बाल संजालद्वारा गरिने कार्यक्रमहरूमा सहयोग	९	७५०००	९	७५०००	९	७५०००	९	७५०००	७५०००	वडा	बालसंजाल	२२५०००
				बालबालिका सम्बन्धीर पठिय, अन्तर्राष्ट्रिय दिवसहरू	१२	२०००००	१२	२०००००	१२	२०००००	१२	२०००००	२०००००	न.पा., वडा	बाल संजाल	६०००००
	जम्मा					१५३६०००		१५३६०००		१५३६०००		१५३६०००	१५३६०००			४४३६०००
संस्थागत विकास सम्बन्धी सूचकांक :																
२८	स्थानीय निकायको परिषद् नियमित रूपमा संचालन भएको हुनेछ,	नगर सभा सम्मै समान भएको	१००	बालबालिकाको क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार निश्चित प्रतिशत बजेट वित्तियोजन गर्ने	५	०	५	०	५	०	५	०	०	न.पा., वडा		०
२९	स्थानीय निकायहरूले आफ्नो नाबालक बालबालिका, आचार संहिता, विनियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू तर्जुमा गरी पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ	अचारसंहिता तयार गरेको, कार्यपालिकाबाट पास गरेको बालमैत्री आचारसंहिताको विषयमा प्रचार प्रसार भएको	०	बाल संरक्षण नीति तयारी र प्रकाशन गर्ने	१	३००००	१	३००००	१	३००००	१	३००००	३००००	न.पा., वडा	बालमैत्री समिति	३००००
				बालमैत्री आचारसंहिता फ्याक्स ब्यान्गर तयार गरी वितरण गर्ने, प्रचार प्रसार गर्ने	१	५००००	१	५००००	१	५००००	१	५००००	५००००	न.पा., वडा	सरोकार बाल	२०००००

३०	स्वामीयनिकामबाबलमैत्री स्थानीयशासन प्रवर्द्धन समिति गठन भएको होश,	बालमैत्री स्थायी शासन समितिको नियमित बैठक बसेको।	१००	बालमैत्री नगर समितिको नियमित बैठक	१००	१००	६	१००००	६	१००००	६	१००००	वडा	बालमैत्री समिति	२७००००
				बालमैत्री वडा समितिको नियमित बैठक		३०६	१०२	३०६०००	१०२	३०६०००	१०२	३०६०००	वडा	बालमैत्री समिति	११८०००
				रणनीतिक एवं लगानी योजनाको वार्षिक र अधिवार्षिक समिक्षा		६	२	५००००	२	५००००	२	५००००	न.पा., वडा	बालमैत्री समिति	१५००००
३१	विद्यालयव्यवस्थापन समितिक्रियाशील र होश	विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा १२ देखि १८ वर्षका २ जना (१ बालक, १ बालिका) को अर्थपूर्ण सहभागिता भएको।	५०	बाल सहभागिताको सूचकमा समेटिएको	८०	२	१	०	०	०	०	०	शिक्षा	विद्यालय	०
३२	स्थानीय स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिक्रियाशील र होश	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा वडा बाल संजालका १३ देखि १८ वर्षका २ जना (१ बालक, १ बालिका) बालबालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता भएको।	५०	सहभागिताको सूचक नं. ४ के क्रियाकलापमा समेटेने गरी काम गर्ने	८०	१	१	०	०	०	०	०	स्वास्थ्य संस्था	वडा	०
३३	बालविकास केन्द्र, बालकक्षातथापूर्व प्राथमिककक्षाहरू संचालनमा आएका हुनेछन्	स्थानीय स्तरमा संचालित बालविकास केन्द्रहरू न्यूनतम सुचकहरू पुरा गरी संचालनमा आएका हुनेछन्।	१००	बालविकासको सूचक नं. १ को क्रियाकलापमा समेटिने	८०	३	१	०	१	०	१	०	वा.वि.के. नं. विद्यालय	वडा	०
३४	स्वामीयनिकामाबालमैत्री सञ्चालनमा आएको होश	बाल क्लब गठन (समावेशी), नियमित बैठक। -क्षमता विकास। -सबै बालकहरू सुचकृत।	५०	बाल सहभागिताको सूचक नं. ५मा समेटिने	८०	१	१	०	१	०	१	०	वडा	बालकलब, संजाल	०
३५	पारालियन समिति जन्ता महिला समूहहरू बालाधिकार संरक्षण र सम्बर्द्धनमा क्रियाशील र होश	बालबालिका सम्बन्धी मुद्दाहरू (जस्तै बालश्रम, बालविवाह आदि) मा सहजीकरण। -क्षमता विकास।	०	सम्बन्धी समितिको क्षमता विकास (संरक्षणको सूचकमा समेटिएको)	८०	३	१	०	१	०	१	०	न.पा., वडा	संरक्षण समिति	०
३६	बाल संजालविकास भै जिलास्तर सम्म प्रतिनिधित्व रहेको	नगरस्तरीय बालसंजाल गठन भएको (, नियमित बैठक बसेको। -जिला बाल संजालमा प्रतिनिधित्व भएको	०	बाल सहभागिताको सूचक नं. ५ र ६ को क्रियाकलापमा समेटिने	८०	३	१	०	१	०	१	०	गा.वि.स.	बाल संजाल	०

३७	बालबालिकाकार्यागि स्थानीय विकास योजना र लगानी योजना तर्जुमा भै कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	अतिरिक्त लगानी योजना निर्माण भएको, नगर बोर्ड र नगर सभाले अनुमोदन गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन, अनुगमन र समिक्षा भएको ।	%००	बालबालिकाको लागि आवधिक लगानी योजना तयारी	१०	१	२००००	१	०	१	०	०	न.पा., बडा	२००००		
३८	जिल्ला, नगर तयारपारिविकास यो जनामबालबालिकाकासंग सम्बन्धित यो जनातथाकार्यक्रम समेटी एकीकृत नीति, यो जना, कार्यक्रमतर्जुमा र कार्यान्वयनभएको हुनेछ	-बालबालिकाहरूको सवालहरूलाई समेटी एकीकृत नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन भएको ।	%००	बालमैत्री स्थानीय शासन दिवापना रणनी तिक योजना तयारी	१	१	२००००	०	०	१	०	०	न.पा., बडा	२००००		
३९	बालबालिका सम्बन्धी स्थितीपत्र तयारी तथा प्रकाशन र अद्यावधिकभएको हुनेछ	-बालबालिकाहरूको स्थिती पत्र तयार भई प्रकाशन भएको । -प्रत्येक दुई वर्षमा स्थिती पत्र समिक्षा र अद्यावधिक भएको । - नियमित अनुगमन । बालमैत्री सम्बन्धी बडा स्तरीय अभियुक्तीकरण बाल उद्यान व्यवस्थापन प्रत्येक बडा र नगरस्तमा बालमैत्री शाखा व्यवस्थापन बालमैत्री सम्बन्धी प्रचार प्रसार (होर्डिङ्ग बोर्ड, भित्ति लेखन, पो स्टर, फ्लेक्ट छपाई र वितरण) बालमैत्री नगर घोषणा समारोह	०	बालबालिकाको स्थिती प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयारी र प्रकाशन वाषिक रूपमा तथ्याक संकलन गरी सूचक अद्यावधिक गर्ने - नियमित अनुगमन । बालमैत्री सम्बन्धी बडा स्तरीय अभियुक्तीकरण बाल उद्यान व्यवस्थापन प्रत्येक बडा र नगरस्तमा बालमैत्री शाखा व्यवस्थापन बालमैत्री सम्बन्धी प्रचार प्रसार (होर्डिङ्ग बोर्ड, भित्ति लेखन, पो स्टर, फ्लेक्ट छपाई र वितरण) बालमैत्री नगर घोषणा समारोह	१	३	५००००	४	२०००००	३	१५००००	३	१५००००	१५००००	न.पा., बडा	४०००००
	संस्थागत जम्मा						३७९१०००	३०९६०००	३०४६०००	११५५१०००	३०४६०००	११५०१०००		९९०५०००		
	जम्मा						१२२०६०००	११५५१०००	११५०१०००					३२२५८०००		